

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра адміністративного та фінансового права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету
Яра О.С.
“30” травня 2022 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри адміністративного
та фінансового права
протокол № 7 від 04 травня 2022 р.
Завідувач кафедри
Курило В.І.

”РОЗГЛЯНУТО ”
Гарант ОП _____
Панькова Л.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Адміністративний процес

спеціальність _____ 081 Право _____
освітня програма _____ Бакалавр _____
Факультет (ННІ) _____ юридичний _____
Розробник: д.ю.н., професор кафедри адміністративного та фінансового права Гулак О.В. _____

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Адміністративний процес

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	081 Право	
Освітня програма	Право	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	59	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	7	7
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	14 год.	44 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – одержання студентами знань з теоретичних питань адміністративно-процесуального права та адміністративної юрисдикції, отримання навиків роботи в процесі застосування адміністративно-правових норм, а також адміністративного судочинства та вміння їх практичного застосовування.

Завдання:

- розкрити поняття, предмет, завдання адміністративного процесуального права, його місце в системі адміністративного права України та структуру;
- розкрити поняття та структуру адміністративного процесу, а також відмінності між юрисдикційними адміністративними провадженнями та адміністративними процедурами;
- розкрити сутність процедурних проваджень;
- розкрити поняття та завдання адміністративного судочинства;
- з'ясувати принципи адміністративного судочинства;

- розкрити організацію адміністративного судочинства;
- з'ясувати статус учасників адміністративного процесу;
- навчити студентів загальним засадам провадження в адміністративному суді.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- співвідношення адміністративного процесу з іншими структурними елементами права України;
- сутність, принципи, загальні засади процедурних проваджень, а також порядок реалізації основних з них;
- суть адміністративної юрисдикції, її відмінність від інших видів юрисдикційної діяльності, особливості адміністративного судочинства;
- основні положення законодавства України, щодо адміністративного процесу.

вміти:

- визначати переконливість аргументів у процесуальних аспектів (ПРН 1);
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи конкретну адміністративно-процесуальну ситуацію (ПРН 6);
- вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію (ПРН 10);
- працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи щодо оцінки ситуації з позиції прояву корупції (ПРН 17);
- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки щодо наявності чи відсутності зокрема факторів адміністративного правопорушення (ПРН 21);

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студентів мають бути сформовані такі компетентності:

загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання адміністративного процесу у практичних ситуаціях (ЗК2);
- знання та розуміння предметної області адміністративного процесу та розуміння професійної діяльності (ЗК3);
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК4);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК7);
- здатність працювати в команді (ЗК9);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК10);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11);

спеціальні компетентності:

- здатність застосовувати знання з основ права, адміністративного судочинства, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві (СК1);
- знання і розуміння ретроспективи формування інституту адміністративного судочинства (СК2);
- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи (СК3);
- знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини (СК4);
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (СК12);

- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності (СК13);
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК16).

3. Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Адміністративний процес, як складова галузь правової України	8	2	4			2	8	1	1			6
Тема 2. Основні категорії адміністративного судочинства	8	2	4			2	8	1	1			6
Тема 3. Визначення компетентного суду. Адміністративна юрисдикція	8	2	4			2	8	1	1			6
Тема 4. Звернення до адміністративного суду	8	2	4			2	7		1			6
Разом за змістовим модулем 1	32	8	16			8	31	3	4			24
Змістовий модуль 2.												
Тема 5. Проведення в суді першої інстанції	10	3	5			2	10	1	1			8
Тема 6. Перегляд судових рішень: апеляційне й касаційне провадження	9	2	5			2	7		1			6
Тема 7. Перегляд за нововиявленими або виключними обставинами	8	2	4			2	8		2			6
Разом за змістовим модулем 2	27	7	14			6	25	1	4			38
Усього годин	59	15	30			14	56	4	8			44

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Адміністративний процес, як складова галузь правової України

Поняття адміністративного процесу України. Норми адміністративного процесу. Адміністративно-процесуальні правовідносини. Сутність адміністративного процесу та його зміст. Докази в адміністративному процесі. Процесуальні строки. Заходи процесуального

примусу в адміністративному процесі.

Тема 2. Основні категорії адміністративного судочинства

Завдання адміністративного судочинства. Критерії оцінювання рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування. Джерела права (матеріального та процесуального), які застосовує адміністративний суд. Принципи адміністративного судочинства. Форми адміністративного судочинства (загальне і спрощене), відмінності між ними.

Тема 3. Визначення компетентного суду. Адміністративна юрисдикція

Визначення компетентного суду. Адміністративна юрисдикція. Публічно-правові спори, що належать до адміністративної юрисдикції. Правила предметної, інстанційної та територіальної юрисдикції, наслідки їх недотримання (порушення). Склад суду. Відводи. Учасники судового процесу (учасники справи, представники, інші учасники судового процесу). Адміністративна правоздатність і дієздатність. Докази і доказування. Засоби доказування. Предмет доказування.

Тема 4. Звернення до адміністративного суду

Право на звернення з адміністративним позовом. Строк звернення з адміністративним позовом. Зміст і оформлення позовної заяви. Способи судового захисту.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Провадження в суді першої інстанції

Забезпечення адміністративного позову. Постановлення судом ухвали про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі. Відзив. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву. Зустрічний позов в адміністративному судочинстві. Урегулювання спору за участі судді. Відмова відповідача від позову, примирення. Розгляд справи по суті як стадія судового провадження. Особливості розгляду типових та зразкових справ.

Тема 6. Перегляд судових рішень: апеляційне й касаційне провадження

Апеляційне провадження. Касаційний перегляд судових рішень (касаційне провадження). Особливості письмового провадження.

Тема 7. Перегляд за нововиявленими або виключними обставинами

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Перегляд судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Адміністративний процес, як складова галузь правової України	4
2	Основні категорії адміністративного судочинства	4
3	Визначення компетентного суду. Адміністративна юрисдикція	4
4	Звернення до адміністративного суду	4
5	Провадження в суді першої інстанції	5

6	Перегляд судових рішень: апеляційне й касаційне провадження	5
7	Перегляд за нововиявленими або виключними обставинами	4

5. Теми практичних занять

Навчальним планом не передбачені

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачені

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Поняття адміністративного процесу України.
2. Норми адміністративного процесу.
3. Адміністративно-процесуальні правовідносини.
4. Сутність адміністративного процесу та його зміст.
5. Докази в адміністративному процесі.
6. Процесуальні строки.
7. Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.
8. Завдання адміністративного судочинства.
9. Критерії оцінювання рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування.
10. Джерела права (матеріального та процесуального), які застосовує адміністративний суд.
11. Принципи адміністративного судочинства.
12. Форми адміністративного судочинства (загальне і спрощене), відмінності між ними.
13. Визначення компетентного суду.
14. Адміністративна юрисдикція.
15. Публічно-правові спори, що належать до адміністративної юрисдикції.
16. Правила предметної, інстанційної та територіальної юрисдикції, наслідки їх недотримання (порушення).
17. Склад суду.
18. Відводи.
19. Учасники судового процесу (учасники справи, представники, інші учасники судового процесу).
20. Адміністративна правоздатність і дієздатність.
21. Докази і доказування.
22. Засоби доказування.
23. Предмет доказування.
24. Право на звернення з адміністративним позовом.
25. Строк звернення з адміністративним позовом.
26. Зміст і оформлення позовної заяви.
27. Способи судового захисту.
28. Забезпечення адміністративного позову.
29. Постановлення судом ухвали про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі.
30. Відзив.
31. Відповідь на відзив.
32. Заперечення.
33. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

34. Зустрічний позов в адміністративному судочинстві.
35. Урегулювання спору за участі судді.
36. Відмова відповідача від позову, примирення.
37. Розгляд справи по суті як стадія судового провадження.
38. Особливості розгляду типових та зразкових справ.
39. Апеляційне провадження.
40. Касаційний перегляд судових рішень (касаційне провадження).
41. Особливості письмового провадження.
42. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
43. Перегляд судових рішень на підставі рішень ЄСПЛ.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Вставте пропущене слово

Право на позов – це теоретично-правова категорія утворена, по-перше, із права _____ судового захисту порушених чи оспорюваних прав, свобод й інтересів та із права на пред'явлення позову.

2. Будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

3. Якому із термінів відповідають наведені пояснення

A. Правоздатність	1. Неоднорідне поняття, категорія права, утворена із сукупності правоздатності, дієздатності та деліктоздатності.
B. Правосуб'єктність	2. Закріплений _____ чинним законодавством комплекс прав та обов'язків суб'єкта права, здатність мати права та обов'язки.

4. Якому із понять відповідає наведена структура тексту

A. Постанова	1. Письмове рішення суду будь-якої _____ інстанції в адміністративній справі, в якому вирішуються вимоги адміністративного позову.
B. Ухвала	2. Письмове або усне рішення суду будь-якої інстанції в адміністративній справі, яким вирішуються питання, пов'язані з процедурою розгляду адміністративної справи та інші процесуальні питання.

5. Судом, який переглядає судові рішення за винятковими обставинами, є:

1	Колегія Вищого адміністративного суду
2	Конституційний суд України
3	Верховний Суд України

6 Якому із понять відповідають наведені пояснення

1. Допустимість доказів	A. Докази мають бути достовірними.
2. Достовірність доказів	B. Докази мають бути одержані без порушення закону.

3. Достатність доказів	С. Взаємозв'язок сукупності доказів, яка дозволяє суду достовірний висновок про існування факту на підтвердження якого вони зібрані
------------------------	---

7. Юридична категорія, на пізнання якої спрямовано всю доказову діяльність суду і осіб, які беруть участь у справі.

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

8. Як називається перша обов'язкова стадія адміністративного процесу?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

9. Якому із термінів відповідають наведені пояснення

А. Вказують на наявність фактичних обставин публічно-правового спору, які мають значення для правильного вирішення по суті	1. Прямі докази 2. Непрямі докази
В. Вказують на фрагментарні факти, які до предмету доказування не входять.	

10. Якому із термінів відповідають наведені пояснення

1. Підстава позову	А. Матеріально-правова вимога позивача до відповідача, те на що спрямований адміністративний позов.
2. Предмет позову	В. Вказаний у адміністративному позові конкретний спосіб судового захисту прав, свобод та інтересів особи, за здійсненням якого до адміністративного суду власне і звертається позивач.
3. Зміст позову	С. Фактичні та юридичні обставини публічно- правового спору, які обґрунтовують, підтверджують необхідність, доцільність та можливість подання позову.

11. Вставте пропущене слово

Процесуальне правонаступництво – це обумовлена вибуттям або заміною сторони процедура її _____ особою- правонаступником, яка може успадкувати права або обов'язки вибулої сторони

12. Вставте пропущене слово

Треті особи — це учасники адміністративного процесу, які вступають чи залучаються до цього процесу у _____, до його завершення, з метою реалізації власних специфічних інтересів,

повністю або частково відмінних від інтересів сторін;

13 Якому із термінів відповідають наведені пояснення

1. Фізична особа	А. Людина як учасник суспільних відносин, наділена певним обсягом правоздатності.
2. Юридична особа	В. Організація, створення і зареєстрована у встановленому порядку, яка наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю.

14 Якому із термінів відповідають наведені пояснення

1. Предмет доказування	А. Те, на що спрямована доказова діяльність
------------------------	---

	суду та учасників публічно-правового спору.
2. Предмет позову	В. Те, на що спрямований адміністративний позов, те з приводу чого подається позов.

15. Як називається урегульована чинним законодавством сплата грошових коштів за рахунок сторін або держави, пов'язана із необхідністю розгляду та вирішення адміністративним судом публічно-правового спору?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

16. Як називаються встановлені законом або судом строки, у межах яких вчиняються процесуальні дії?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

17. Як називають правову категорію, яка відмежовує публічно-правові спори, що мають розглядатись і вирішуватись адміністративними судами від спорів, які віднесені до компетенції інших судових органів?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

18. Сторони та інші особи, які беруть участь у справі, мають право оскаржити в касаційному порядку судові рішення:

1	У разі пропущення зацікавленою особою строку подання апеляційної скарги
2	Суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку
3	Постанови у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій

19. Визначте до яких груп належать наведені листи

А. Позивач	1. Особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позовну заяву. 2. Суб'єкт владних повноважень, а у випадках, передбачених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача.
В. Відповідач	

20. Вставте пропущене слово

Право на позов – закріплена нормами матеріального права гарантована можливість конкретного _____ адміністративно-правових відносин вимагати в адміністративного суду здійснення відповідного способу захисту оспорюваних, порушених чи невизнаних прав, свобод та інтересів.

8. Методи навчання

В навчальному процесі можуть використовуватися такі методи навчання як словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо); в аспекті логічності, мислення – пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові та дослідницькі; в аспекті керування навчанням – навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота. Крім традиційних, у практиці педагогіки вищої школи можуть застосовуватися нетрадиційні методи. Серед них певної уваги заслуговують так звані "активні" методи навчання (диспут, дискусія, мозкова атака, аналіз конкретних ситуацій, рольові та ділові ігри).

9. Форми контролю

За кредитно-модульної системи навчання застосовуються такі основні види контролю знань:

- поточний контроль – систематично на заняттях впродовж семестру у формах: усне опитування, письмові експрес-контрольні роботи тощо;
- модульний контроль – двічі на семестр у формі тестів, письмових контрольних завдань;
- підсумковий контроль – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна результати складання		за
	екзаменів	заліків	
90-100	Відмінно	Зараховано	
74-89	Добре		
60-73	Задовільно		
0-59	Незадовільно	Не зараховано	

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Гулак О.В., Гончарук Л.Ю. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Адміністративний процес» для студентів юридичного факультету. Київ. 2021.

12. Рекомендована література

Основна

1.Адміністративний процес в Україні : колективна монографія / В. Галунько, П. Діхтієвський, С. Стеценко, О. Ситников, О. Гулак та ін. ; за ред. В. Галунька, О. Правоторової. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 846 с.

2.Administrative Law of Ukraine for Foreigners : Popular science publication / Valentyn Halunko (ed.). — Odesa : Publishing House «Helvetica», 2021. — 88 p.

3.Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.Галунько, П.Діхтієвський, О. Кузьменко, О.Гулак та ін. ; за ред. В. Галунька, О. Правоторової. – Видання четверте. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 656 с.

4.Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (харків, 21 лют. 2020 р.) ; наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. харків: нді ппсн, 2020. 96 с. URL : 76 https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200221/issue/view/ndippsn_20200221

5.Тімашов В.О. Поняття адміністративного процесу, його ознаки, принципи, структура, класифікація URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsky/03_2011/11tvopsk.pdf

6. Тетарчук І. Адміністративне судочинство. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. 2021 р. 216 с.

Допоміжна

1. Адміністративне судочинство в питаннях та відповідях: навчальний посібник / за заг. ред. Н. Ю. Задираки, Є. С. Герасиенка. Київ. ВД Дакор, 2019. 224 с.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар; За ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонової / С. В. Ківалов О. І. Харитонova, О. М. Пасенюк, М. Р. Аракелян та ін. Харків: Одісей, 2015. 552 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар. Харків: Одісей, 2010. 1008 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України - <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб портал судова влада. URL : <https://court.gov.ua>
3. Реєстр судових справ призначених до розгляду. URL : <https://court.gov.ua/assignments/>
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
5. Список судових справ, призначених до розгляду URL : <https://court.gov.ua/assignments/>
6. Судові засідання та реєстр. URL: <https://www.facebook.com/login/?next=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcourtmeetings%2F>